

**SPMN
2024
04**

A. HODNOTENIE NÁVRHOV Z JANUÁROVEJ SCHÔDZE NRSR

1. Návrh poslancov NRSR Polláka, Buža, Škopovej a Tanka na vydanie zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom – prvé čítanie

ČPT: 64

Odporúčanie: podporiť
NRSR: neschválený

2. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín – prvé čítanie

ČPT: 155

Odporúčanie: podporiť
NRSR: presunutý na ďalšiu schôdzu

3. Návrh poslancov Petřík, Plavákovej, Kleinert a Lackoviča na vydanie zákona o príspevku na predprimárne vzdelávanie dieťaťa – prvé čítanie

ČPT: 178

Odporúčanie: podporiť
NRSR: neschválený

4. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona o školskom ombudsmanovi a o zmene a doplnení niektorých zákonov – prvé čítanie

ČPT: 162

Odporúčanie: podporiť
NRSR: presunutý na ďalšiu schôdzu

5. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Lucie Plavákovéj, Zuzany Številovej a Tomáša Hellebrandta na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 160

Odporúčanie: podporiť

NRSR: presunutý na júnovú schôdzu

6. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Richarda Vašečku a Anny Záborskej na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 43

Odporúčanie: nepodporiť

NRSR: presunutý na ďalšiu schôdzu

7. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Anny Záborskej a Richarda Vašečku na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 44

Odporúčanie: nepodporiť

NRSR: návrh nebol predložený na schôdzu

8. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky k porušovaniu základných práv a slobôd z dôvodu rasy, farby pleti a príslušnosti k národnosti či etnickej skupine garantovaných Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými zmluvami

ČPT: 68

Odporúčanie: podporiť

NRSR: vrátený na prepracovanie

B. AKTUÁLNE NÁVRHY ZARADENÉ NA ARPÍLOVÚ SCHÔDZU

1. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy – prvé čítanie

ČPT: 231

Ide o druhú zmenu kompetenčného zákona v tomto volebnom období s hlavným cieľom zmeniť, resp. vyčistiť najmä kompetencie Úradu podpredsedu vlády pre Plán obnovy a odolnosti a využívanie eurofondov. Úrad sa má odteraz volať „pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku“ a zmení sa jeho postavenie voči samotnému úradu vlády.

Legislatívna zmena však obsahuje aj niekoľko výrazných zmien v oblasti národnostných menšín. Po dekáde sa obnovuje existencia **samostatnej Rady vlády pre národnostné menšiny**, ktorá bola doteraz súčasťou Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť ako jej výbor. Ide o dlhodobú požiadavku národnostných menšín, ktorá im vráti priamy prístup k legislatívnemu procesu bez filtra Rady pre ľudské práva. Zaujímavý je samotný názov rady, ktorý neobsahuje doterajšie slovné spojenie „etnické skupiny“: je to reflexia na fakt, že etnické skupiny v slovenskej legislatíve nie sú definované, a členmi doterajšieho výbory boli iba zástupcovia národnostných menšín. Ďalšou zaujímavosťou je predbežná informácia, že údajne predseda vlády sám prejavil záujem pedsedať aj tejto Rade vlády pre národnostné menšiny.

Posilňuje sa aj postavenie oboch menšinových splnomocnencov (pre národnostné menšiny a pre rómske komunity). Pre nich (a iba pre nich) sa zavádza sa nový pojem „**stály splnomocnenec**“ (§ 2 ods. 2), čo znamená, že zriadenie týchto funkcií už nie je ad hoc možnosťou, ale stálou povinnosťou vlády.

Navyše, vyrieši sa **kompetenčná medzera v oblasti národnostných menšín**, ktorá vznikla v roku 2012 rozpustením doterajšieho Úradu podpredsedu vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny. Po tomto akte totiž kompetenčný zákon neobsahoval zmienku o národnostných menšinách (resp. iba pre oblasť ich kultúry), a tému tak reálne nepridelil nikomu. Tému *de facto* aj doteraz riešil Úrad vlády SR (skrz existenciu podriadeného splnomocnenca pre národnostné menšiny), ale kompetenčné problémy

pretrvávali. Bolo to prakticky vidno aj na fakte, že úlohu vytvoriť nový zákon o národnostných menšinách si medzi sebou prehadzovali rôzne útvary Úradu vlády, resp. aj ministerstvá. Novela vyčistí túto situáciu. **Úrad vlády je odteraz aj oficiálnym ústredným orgánom** pre „tvorbu a uskutočňovanie štátnej politiky a koordináciu plnenia úloh v oblasti práv národnostných menšín“ (§ 24 ods. 1 e), pričom menšinové kultúry naďalej ostávajú v kompetencii Ministerstva kultúry.

Hodnotenie: Navrhnutý zákon prináša niekoľko mimoriadne pozitívnych inštitucionálnych zmien v oblasti národnostných menšín. Opäť sa vytvára samostatná Rada vlády pre národnostné menšiny. Posilňuje sa pozícia oboch splnomocnencov, a po vyše dekáde sa ukotví a vyčistí kompetencia v oblasti národnostných menšín. Návrh preto hodnotíme mimoriadne pozitívne a **odporúčame podporiť.**

2. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín – prvé čítanie

ČPT: 155

Ide o tzv. malú novelu tohto zákona, ktorá prichádza do parlamentu ako súčasť väčšieho balíka zákonov v oblasti kultúry z dielne vládnych poslancov. Hlavným vecným spúšťačom tejto zmeny je potrebné vysporiadať sa s kultúrnymi potrebami novej, 14. národnostnej menšiny Slovenskej republiky – **vietnamskej komunity.**

Ponúkané riešenie je navýšenie celkového rozpočtu Fondu o 500 tisíc eur (na 8,8 milióna eur). Navýši sa disponibilný objem financií pre samotný chod fondu, a to z 6 % na 7 %; vzhľadom na zmenu celkového rozpočtu je to navýšenie z 498 tisíc eur na 616 tisíc. Menšinové organizácie sa vedia dostať k pozostatku rozpočtu po odrátaní tejto sumy, ide o rekordných takmer 8,2 milióna eur. Vietnamci si z tohto môžu uplatniť nárok na 1,1 %, teda 90 tisíc eur. Po zmenách si polepší každá menšina, aj keď percentuálny podiel maďarskej a rómskej komunity v rozdelení klesne (z 53 % na 52,2 %, resp. z 22,4 % na 22,1 %). Vietnamci sa k peniazom vedia dostať až od roku 2025.

Ďalšou zmenou je jemné zvýšenie zastúpenia štátu v správnej rade Fondu. Doteraz nominovalo ministerstvo jedného z 15 členov, odteraz je pomer dvaja z 17. Nejde teda o výraznú zmenu.

Hodnotenie: Ide o zmenu, ktorá je v súlade s potrebou zaradiť vietnamskú komunitu do podporného systému Fondu. Vybrané riešenie je finančne veľkorysé, a rieši aj

potrebu dofinancovania administratívy fondu. **Predložený návrh zákona preto odporúčame podporiť.** Upozorňujeme však na to, že v Pláne legislatívnych úloh vlády na rok 2024 sa nachádza zámer zrušenia tohto fondu formou zlúčenia s ostatnými umeleckými fondami. Avšak podľa najnovších informácií z rokovaní so splnomocnencom vlády pre národnostné menšiny vyšiel príslub, že fondy sa zlučovať nebudú. Napriek tomu odporúčame ostražito sledovať pozmeňujúce návrhy medzi čítaniami, aby sa do aktuálneho, obsahovo dobrého návrhu nemohol dostať prvok zrušenia samostatnosti Fondu.

3. Návrh poslancov HULIAKA, KRAMPLOVEJ, GARAJA a LUČANSKÉHO na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony – prvé čítanie

ČPT: [245](#)

Návrh skupiny poslancov z klubu SNS mení niekoľko zákonov upravujúcich podmienky zriaďovania a prevádzkovania rôznych mimovládnych a neziskových organizácií (MNO) v rámci SR. Najdôležitejšou navrhnutou zmenou je **zavedenie povinnosti MNO zverejňovať mená darcov** nad (ročnou) finančnou sumou 5 tisíc eur. Deklarovaným cieľom je zvýšiť dôveryhodnosť a transparentnosť financovania MNO, podľa dôvodovej správy má verejnosť „právo byť informovaná, odkiaľ pochádzajú finančné prostriedky mimovládnych neziskových organizácií pôsobiacich vo verejnom priestore“. Navrhuje sa zaviesť povinnosť pripraviť výročnú správu aj pre občianske združenia v prípade, ak ich ročný obrat presahuje sumu 50 tisíc eur. Zoznam sponzorov sa má uvádzať práve vo výročnej správe MNO.

Výraznou zmenou je aj moment, že všetky MNO, ktoré majú materiálnu podporu aspoň v ročnej výške 5 tisíc eur od zahraničných organizácií, majú dostať pomenovanie „**organizácia so zahraničnou podporou**“. Do tejto kategórie spadnú aj MNO, ktoré majú podporu od domácich subjektov s označením organizácia so zahraničnou podporou. Naplnenie tejto podstaty majú registratúrnym úradom nahlásiť samotné MNO; od tohto momentu sa takáto organizácia musí uvádzať aj s pripísaním tohto označenia k názvu.

Zákon je silne inšpirovaný podobnou legislatívou, ktorá bola schválená v **Maďarsku**. Na tento fakt upozorňuje aj Komora mimovládnych neziskových organizácií¹ a vyzýva

¹ <https://www.predemokraci.sk/2024/04/02/neopakujte-orbanove-chyby/>

vládu a poslancov NRSR, aby odmietli daný návrh. Súdny dvor EÚ vo svojom rozhodnutí z roku 2020 deklaroval, že zákon je v protiklade s právom EÚ. Tento moment zohral úlohu aj pri neskorších sporoch medzi Maďarskom a EÚ.

Paradoxnú situáciu môže vyvolať fakt, že jedným z najaktívnejších zahraničných sponzorov MNO na území Slovenska je práve Maďarsko – ide o organizácie zamerané na prácu s maďarskou komunitou na Slovensku. Schválením návrhu by sa tieto organizácie stali oficiálne „organizácie so zahraničnou podporou“.

Hodnotenie: Mimovládna sféra má tradične dôležitú rolu pri ochrane menšinových a ľudských práv. MNO často získavajú dodatočné financovanie od zahraničných darcov, vrátane nadácií, ambasád a tretích krajín. Odhalenie identity donorov, a následné označenie organizácií nálepkou zahraničia by Slovensko odrádzalo sponzorov od ďalšej spolupráce s týmito organizáciami, čo by oslabilo ich kapacitu pri ochrane menšín. Navyše, navrhnutý zákon môže byť v rozpore s právom EÚ, tak ako bol aj zákon z Maďarska, ktorý ho inšpiroval. Návrh preto hodnotíme negatívne a odporúčame **nepodporiť**.

4. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona o školskom ombudsmanovi a o zmene a doplnení niektorých zákonov – prvé čítanie

ČPT: 162

Predložený návrh zákona z dielne klubu Slovensko (ex. OĽaNO) sa týka **obnovenia inštitútu školského ombudsmana**. Hoci agenda práv pedagogických a odborných zamestnancov v súčasnosti spadá pod sekciu regionálneho školstva ministerstva školstva, verejnosť na čele s pedagógmi upozorňuje na nedostatočnú pozornosť venovanú tejto problematike.

Situácia na slovenských školách je podľa viacerých štúdií mimoriadne kritická. Čím ďalej tým viac sa vyskytuje prítomnosť šikany, násilného správania, či pozitívny postoj k autoritárstvu, dogmatizmu, a pod. Práve tieto prejavy sú častokrát realizované vo vzťahu k menšinám, avšak ich rozsiahlosť už dávno presahuje medze príslušnosti k istej skupine. Aj na základe týchto zistení mnohí odborníci apelujú na nevyhnutnosť riešenia situácie, nakoľko je ohrozená bezpečnosť žiakov, študentov, ale aj zamestnancov škôl a iných školských zariadení. Pozícia školského ombudsmana funguje napr. aj v Českej republike, pričom jeho hlavnou úlohou je dohliadať na

vytvorenie bezpečného prostredia a bezpečných vzťahov na školách, čím sa má aktívne predchádzať vzniku a šíreniu šikany.

Otázkou ostáva, či zriadenie, resp. znovuoobnovenie pozície školského ombudsmana bude skutočne efektívne riešiť kritickú situáciu na školách a či nepôjde len o vytvorenie ďalšieho inštitútu, ktorého kompetencie a pôsobenie sa bude prelínať s činnosťami iných zodpovedných orgánov v tejto oblasti. Bez jasnejších definovaní delenia kompetencií vnímame pozíciu školského ombudsmana ako **zmes agendy, ktorá v súčasnosti spadá pod regionálne školstvo a detského komisára**, z dôvodu čoho môže (a pravdepodobne aj bude) dochádzať k **duplicite výkonu funkcií**.

Hodnotenie: Nakoľko je situácia na školách mimoriadne vážna, odporúčame prijať také opatrenia, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť budúci vývoj. Ak pedagógovia a verejnosť naliehajú na vytvorenie takéhoto inštitútu, myslíme si, že je namieste prekonzultovať ich požiadavku. Bude však nevyhnutné jasne zdefinovať a prerozdeliť kompetencie, aby školský ombudsman vedel naozaj efektívne zasahovať do riešenia problematiky.

Predložený návrh zákona jemne odporúčame podporiť, hoci zastávame presvedčenie, že nepriaznivú situáciu na školách bude potrebné riešiť komplexnejšie a systematickejšie.

5. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Richarda Vašečku a Anny Záborskej na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – prvé čítanie.

ČPT: 43

Ide o návrh z dielne Kresťanskej únie, ktorý bol predložený už na konci minulého volebného obdobia. Návrh zákona novelizuje školský zákon s účelom ukotvenia princípu „rešpektovania práva rodičov zabezpečovať výchovu a vzdelávanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením“.

Prakticky ide o to, aby rodič mohol dať opt-out na tie časti výchovy a vzdelávania, ktoré nie sú v súlade s jeho vnútorným presvedčením. Primárny úmysel zákona je jasný z dôvodovej správy: „Návrh reaguje na prax, kedy sa rôzne organizácie, ale aj učitelia, snažia na školách prezentovať **kontroverzné myšlienky o sexualite**, s ktorými môžu mať mnohí rodičia problém.“ Škola by podľa návrhu mala nadobudnúť osobitnú povinnosť poskytnúť rodičovi informácie o výchove a vzdelávaní v oblasti sexuálneho správania, a

to **vopred**. Škola potom vyzve rodiča k tomu, aby dal písomný informovaný súhlas so sexuálnou výchovou, takýto informovaný súhlas má tvoriť novú prílohu k zákonu.

Zákon dáva právo rodičovi podmieniť informovaným súhlasom vzdelávanie svojho dieťaťa aj „v inej oblasti, ktorú považuje za dôležitú z hľadiska jeho náboženského a filozofického presvedčenia“. Ak rodič informovaný súhlas neudelí, škola musí zabezpečiť „náhradnú činnosť“.

Návrh operuje jazykom ochrany detí, avšak skrýva v sebe reálnu hrozbu formou možnosti rodiča vyňať svoje deti zo vzdelávania v oblastiach, s ktorými filozoficky nesúhlasí. Je to problém aj pri primárnej oblasti tohto zákona (sexuálnej výchove), ale otvoriť dverka k ľubovoľným iným oblastiam v nesúlade s presvedčením rodiča, môže vyvolať obrovské problémy. Rodič by tak mohol svoje dieťa izolovať napr. od výučby o evolúcii, rovnoprávnosti, histórii 20. storočia a ďalších tém, ktoré môžu byť v očiach niektorých rodičov kontroverzné.

Hodnotenie: Navrhnutá úprava školského zákona je nevhodná, nakoľko dáva priestor rodičom ich deti odstrihnúť od tých častí výchovno-vzdelávacieho procesu, ktoré sa rodičovi ideologicky nepáčia. Vnímame to ako krok smerujúci k izolácii detí od dôležitých znalostí v oblasti sexuálnej výchovy, občianskej výchovy a ďalších. Zavedenie tejto úpravy by znamenal výrazný krok smerom k uzatváraniu našej spoločnosti do bublín. Návrh preto **odporúčame nepodporiť**.

6. Návrh poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Tiny GAŽOVIČOVEJ na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 249

Navrhované zmeny v školskom zákone, ktoré predkladá poslankyňa Gažovičová (PS), sú zamerané na **zlepšenie prístupu a podmienok pre vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením v materských a základných školách**. Podľa súčasnej právnej úpravy majú deti so zdravotným znevýhodnením právo byť vzdelávané v spádovej materskej alebo základnej škole, avšak školy často nemajú adekvátne podmienky pre špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby týchto detí. V praxi to vedie k situáciám, kde riaditeľ školy môže odmietnuť prijať dieťa so zdravotným znevýhodnením s odôvodnením, že škola nemá na jeho vzdelávanie vhodné podmienky. Tento problém je umocnený

krátkym časovým úsekom na prípravu školy na vzdelávanie dieťaťa so zdravotným znevýhodnením, keďže zápis do základnej školy sa uskutočňuje v apríli, čo nie vždy umožňuje dostatočnú prípravu na individuálne potreby dieťaťa.

Návrh zákona sa usiluje o zmenu tohto stavu tým, že zavádza možnosť pre zákonných zástupcov dieťaťa so zdravotným znevýhodnením **podať škole predbežné ohlásenie o plánovanom nástupe dieťaťa** , a to najskôr tri roky pred začiatkom školského roka, v ktorom má dieťa začať plniť povinnú školskú dochádzku. Toto umožní škole začať s prípravou na prijatie dieťaťa v spolupráci so zákonnými zástupcami a odborníkmi. Vzniká tým povinnosť pre riaditeľa školy začať prípravu na nástup dieťaťa so zdravotným znevýhodnením na základe predloženého ohlásenia, zameranú na prípravu podmienok pre výchovu a vzdelávanie s ohľadom na individuálne potreby dieťaťa. Návrh zákona by **umožnil školám žiadať o príspevok na podporné opatrenia ešte pred oficiálnym zápisom dieťaťa do školy** .

Hodnotenie: Navrhovaný zákon hodnotíme ako prospešný pre inklúziu detí so zdravotným znevýhodnením v rámci vzdelávacieho systému. Návrh síce kladie dodatočné povinnosti na školy, avšak zároveň im umožňuje predbežnú a cieľnú prípravu s využitím príspevkov na podporné opatrenia. Keďže predpokladáme, že zavedenie systému predbežného ohlásenia a spolupráce medzi zákonnými zástupcami, školou a odborníkmi by vytvorilo lepšie predpoklady pre inkluzívne vzdelávanie, návrh **odporúčame podporiť** .

7. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Anny Záborskej a Richarda Vašečku na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 44

Ide o ďalší návrh zákona od poslancov Kresťanskej únie, ktorý bol v identickej forme predložený aj na konci minulého volebného obdobia. Predložená krátka novela sa týka zmeny označenia rodu resp. pohlavia v oficiálnych dokumentoch. Na to, aby si transrodový človek mohol zmeniť označenie pohlavia v dokumentoch (z F na M a naopak), potrebuje najprv zmeniť rodné číslo. V aktuálne platnom zákone týkajúceho sa zmeny rodného čísla sa uvádza, že „ministerstvo vykoná na požiadanie zmenu rodného čísla na základe **lekárskeho posudku** o zmene pohlavia osoby“.

Autori predloženého návrhu vidia v takejto formulácii problém, keďže zákon nikde bližšie nešpecifikuje výraz lekárskeho posudok. Novelou chcú zdefinovať (resp. predefinovať) význam tohto výrazu a tým zabezpečiť, aby bolo možné zmeniť rodné číslo len v prípade, ak je vydaný lekárskeho posudok, ktorý potvrdzuje, že pohlavie, ktoré má daná osoba v oficiálnych dokumentoch nie je v súlade s jej „skutočným biologickým pohlavím“. Podľa návrhu by malo ministerstvo odteraz vykonať zmenu rodného čísla „na základe lekárskeho posudku o zmene nesprávne určeného pohlavia osoby preukazujúceho **na základe genetického testu** správne určenie pohlavia osoby“.

Hodnotenie: Navrhnutá nová definícia sa javí byť veľmi rigidná. Aby bol žiadateľ alebo žiadateľka o zmenu úspešný/á, lekárskeho posudok by musel na základe genetických testov usúdiť, že v minulosti došlo k nesprávne určeniu pohlavia/rodu danej osoby.

Prakticky by to znamenalo znemožnenie administratívnu zmenu rodu resp. pohlavia na iné, ako genetické pohlavie, s ktorým sa daný človek narodil. Tento návrh je preto zbytočne striktný a diskriminačný voči transrodovým ľuďom, ktorí svojou zmenou rodu nikoho neohrozujú a ani nijako inak negatívne neovplyvňujú život majority. V kontexte nedávnych pozitívnych administratívnych zmien týkajúcich sa zmeny pohlavia/rodu by bolo podporenie tohoto návrhu len chybným krokom späť. Preto **odporúčame návrh nepodporiť.**

8. Návrh poslankyň Národnej rady Slovenskej republiky Lucie PLAVÁKOVEJ, Simony PETRÍK, Beáty JURÍK a Zuzany ŠTEVULOVEJ na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony – prvé čítanie

ČPT: 240

Návrh z dielne poslankyň PS novelizuje tri zákony: zákon o mene a priezvisku, zákon o matrikách a zákon o rodine. Cieľom je vytvoriť **flexibilnejší a rodovo vyváženejší proces výberu nového priezviska** pre manželské páry alebo novonarodené deti.

Predkladateľky navrhujú štyri drobné zmeny. Prvá zmena sa týka možnosti určiť pre dieťa priezvisko zložené z priezvisk oboch rodičov. Táto zmena je významná najmä pre deti narodené nezobášaným rodičom, keďže umožňuje rovnaké zastúpenie oboch rodičov v mene dieťaťa. Následne predkladateľky navrhujú vytvoriť možnosť zvoliť si spoločné priezvisko pre manželský pár. Táto zmena umožňuje obom partnerom v

manželstve nosiť priezvisko zložené z priezvisk oboch. Po tretie, novela by umožnila mať ženské priezvisko bez koncovky slovenského prechýľovania, a to bez potreby získať na takúto zmenu povolenie. Momentálne majú takéto právo ženy **"inej ako slovenskej národnosti"** - predkladateľky navrhujú rozšíriť toto právo na všetky ženy vypustením vyššie uvedeného kvalifikátora. Poslednou navrhovanou zmenou je umožnenie zosúladenia priezviska pre osoby uzatvárajúce manželstvo alebo iný vzťah v zahraničí.

Hodnotenie: Ide o menšiu zmenu, ktorá môže byť vnímaná ako symbolický krok ku väčšej rovnosti medzi mužmi a ženami. Je pravda, že zákon by udelil právo, ktoré momentálne patrí členkám národnostných menšín, všetkým ženám. Takéto rozšírenie možností avšak nejde na úkor práv žiadnej národnostnej menšiny, skôr ukazuje, ako práva národnostných menšín môžu inšpirovať aj celoštátnu dobrú prax. Návrh preto **odporúčame podporiť**.

9. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 252

Pôvodnou intenciou zákona 600/2023 Z.z. o prídavku na dieťa bolo priniesť 200 EUR na dieťa do každej rodiny a tým pomôcť rodinám zasiahnutým pandémiou COVID-19 a krízou vyvolanou vojnou na Ukrajine. Týchto 200 EUR bolo rozdelených na dve časti: 140 EUR ako daňový bonus a 60 EUR formou zvýšenia detských prídavkov. Predmetom tohto návrhu zmeny zákona je a) **zvýšiť prídavok na dieťa tak, aby bol 100 EUR**, b) posunúť platnosť prechodného ustanovenia.

Dôvodom prvej časti, t.j. zvýšenie prídavku na dieťa, je fakt, že si predkladatelia uvedomujú, že nie všetci rodičia detí dosiahli na daňový bonus 140 EUR v plnej výške. Najmä najchudobnejší, nepracujúci, pracujúci na skrátenej úväzok, ženy na materskej alebo rodičia v neúplných rodinách mali tento daňový bonus krátený alebo naň nedosiahli vôbec. Preto je potrebné zvýšiť prídavky na dieťa, keďže na tieto majú nárok všetci rodičia.

Druhou zmenou je posunutie platnosti prechodného ustanovenia, keďže terajšia úprava daňového bonusu platí len do 1.1.2025. Posunutím na júl 2024 sa zabezpečí, že z nej budú mať výhodu všetci rodičia, a to skôr ako v k 1.1.2025.

Hodnotenie: Úprava adresnosti a adekvátnosti výšky detských prídavkov je vítanou zmenou. Zlepší sa tak dosah, ako aj efektívnosť vyplácaných finančných prostriedkov a to **najmä pre najviac ohrozené skupiny**. Je na škodu veci, že predkladajúca skupina poslancov si tieto nedostatky všimla a rozhodla zmeniť, až keď už nenesú zodpovednosť za **dopady tejto potrebnej zmeny na náklady štátneho rozpočtu**. Opatrenie napriek tomu **odporúčame podporiť**, aj keď si plne uvedomujeme, že je to nerealistické.

10. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky k porušovaniu základných práv a slobôd osôb patriacich k rómskej národnostnej menšine

ČPT: 251

Návrh skupiny poslancov NRSR na prijatie uznesenia k porušovaniu základných práv a slobôd osôb patriacich k rómskej národnostnej menšine je upravenou verziou návrhu uznesenia k porušovaniu základných práv a slobôd z dôvodu rasy, farby pleti a príslušnosti k národnosti či etnickej skupine (**ČPT 68**), ktoré počas januárovej schôdze NRSR vrátil parlament predkladateľom na prepracovanie.

Nový návrh uznesenia je špecifickejší v tom, že sa zameriava na jednu konkrétnu národnostnú menšinu - rómsku, pričom zvyšné **znenie návrhu je takmer identické s predchádzajúcim uznesením**. Keďže sme predchádzajúci návrh uznesenia pripomienkovali, z dôvodu takmer identickosti návrhov zastávame opäť veľmi podobné stanovisko.

Samotné uznesenie pôsobí mäťúco, nakoľko platný zákon č. 365/2004 Z.z. oveľa komplexnejšie a detailnejšie vymenúva dôvody, prečo môžu byť občania SR obeťami porušovania ich základných práv a hodnôt. Avšak vzhľadom na to, že v SR momentálne nie je štátna inštitúcia, ktorá by bola jednoznačne zodpovedná za ľudskoprávu agendu, sa požiadavka poslancov NRSR smerom k vláde o poskytnutie komplexného odpočtu v tejto oblasti zdá byť legitímna.

Hodnotenie: V prípade, že cieľom návrhu uznesenia je zavedenie pravidelných odpočtov, odporúčame uviesť túto požiadavku do návrhu uznesenia a zaviazat tak

vládu k výkonu takejto činnosti. Rovnako odporúčame zosúladiť uznesenie s formuláciou z Antidiskriminačného zákona (365/2004 Z.z.). **Po zapracovaní pripomienok odporúčame uznesenie podporiť s úpravami.**

11. Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023

ČPT: 222

Správa VOP za rok 2023 predstavuje rozsiahly, vyše 240-stranový dokument, ktorý analyzuje vyše sto podnetov a nachádza **91 porušení základných práv**. Tieto prípady sa často týkajú aj rôznych menšinových tém, od policajných zásahov voči Rómom, cez vzdelávanie ukrajinských detí, až po tranzície transrodových osôb. V tejto analýze bude v krátkosti priblížených zopár prípadov:

Mnoho podnetov sa týkalo práve **rómskej národnostnej menšiny**. Správa okrem iného kritizuje karanténizáciu osady Glejovka v Pezinku (s. 28), segregáciu rómskych detí v školstve (s. 139) alebo chýbajúci mechanizmus odškodnenia násilne sterilizovaných rómskych žien (s. 39). Čo sa týka stretov polície s Rómami, spomína sa policajný zásah voči Rómom z Milhosti (s. 24), ktorý bol kritizovaný za použitie neprimeranej sily a nedostatočné dokumentovanie zásahu. Ombudsman odporučil disciplinárne opatrenia voči zúčastneným policajtom. Naopak, údajné napadnutie maloletých detí policajtom v Krompachoch alebo policajný zásah voči skupine Rómov v Bardejove (s. 26) nevyústili v zistenie porušenia práv, primárne kvôli chýbajúcim dôkazom a nedostatočnému vedeniu úradných záznamov. Ombudsman odporučil zlepšenie dokumentácie a vyhodnocovania použitia donucovacích prostriedkov.

Taktiež bol zdôraznený nedostatočný prístup k vzdelávaniu pre **deti odídcov z Ukrajiny** (s. 142). Ombudsman odporučil zabezpečiť povinnú školskú dochádzku pre tieto deti a lepšie monitorovanie ich vzdelávacieho statusu.

Jediný bod správy, kde sa spomínajú sexuálne menšiny, je kritika zrušenia odborného usmernenia týkajúceho sa **tranzície** (s. 131). VOP nazýva tento krok regresom, keďže usmernenie bolo zrušené v úplnosti, bez diskusie a bez náhrady. Ombudsman zdôrazňuje dôležitosť jasnej právnej úpravy, ktorá by zabezpečila transparentné a predvídateľné fungovanie procesu právnej tranzície.

Hodnotenie: Hoci nejde o právne záväzný dokument, v správe sa nachádzajú závažné zistenia o porušení základných práv menšín a zraniteľných skupín. Z úcty k inštitúcii VOP a k obetiam samotným **odporúčame správu vziať na vedomie.**